

DE SOFA HEEFT GEBRUIKT

(2023)

Ik ben therapeut. Ik behandel mensen met een verslaving. De keuze voor deze doelgroep moet je niet ver zoeken. Mijn cliënten betalen hun eigen verslaving en ze betalen mijn verslaving. Cynische wereld. Sommigen blijven komen. Ik help hen niet echt, ik zou niet weten hoe, bij mij werkt het alleszins niet, maar sommigen voelen zich door mij geholpen. Waarom zou ik hen dat ontnemen?

Soms geraken ze niet tot hier, dan weet ik hoe laat het is. Er niet geraken is een luxe die ik mij moeilijk kan permitteren. Ik moet er zijn voor mijn patiënten. Cliënten, zeggen ze nu. Patiënten is zo negatief en zo weinig empowerend. Maar welke mens is geen patiënt? Wie zonder lijden is, werpe de eerste steen. Of werpe iets anders, het is mij gelijk. Eerlijk, er zal niemand werpen. Dat kan ik je wel vertellen.

Ik weet niet of ikzelf meer gebruik omwille van het beroep of omwille van het gebruik. Dat is voor mijn cliënten ook zo. Ze gebruiken allemaal meer. Ik doe mijn best, net als zij, maar alleen tijdens de momenten dat ik niet gebruik. Daar zit een beetje een probleem dat ik nog niet zo goed onder controle heb. Ik leer mijn cliënten wel van alles rond die controle. Maar bij mij werkt dat niet. Ik bevind mij dan ook in een uitzonderlijke situatie. Ik hoor de vrouw van de elektriciën klagen dat de tv thuis niet werkt. Zoiets?

Waar ik het helemaal van krijg zijn die zogenaamde ervaringsdeskundigen. Die moeten nu wel iets van opleiding volgen, maar zeg nu zelf, echt therapeutisch opgeleid, zoals ik ben, zijn die toch niet? Elk beetje therapeut weet dat een ervaringsdeskundige niet buiten zijn eigen ervaring kan kijken. Wij hebben dat in onze opleiding gehad, wij hebben een leertherapie gedaan. Zij hebben een echte therapie gedaan, dat is anders. Ik heb niet zoveel gehad aan mijn leertherapie. Het ding is, je gaat daar naartoe zonder hulpvraag, zonder echt patiënt te zijn. Je gaat er naartoe van moeten, niet omwille van een probleem, maar omdat je moet voor je opleiding. Dat weet die leertherapeut ook. Ik zeg niet dat er geen goeie tussen zitten, maar het moment viel slecht. Ik zat een beetje in mijn rode wijnperiode toen en mijn leertherapeut beschikte over een bescheiden doch kwalitatieve kelder zodat we mekaar hierin vonden. In het belang van de therapeutische relatie. Hij was ouder en vrij stabiel. Ik was jonger en zat af en toe ook aan de sterke drank. Ik zou dat nu niet meer doen, ik weet genoeg nu, rode wijn zegt mij niet veel meer. Je wordt er zo dik van. Kijk naar Gérard Depardieu. Welke rollen kan die nog spelen?

Ik ben een Wenenliefhebber. De stijl, de aankleding, het mag een beetje beklemmend en overdadig zijn. Beklemmend en groots tegelijkertijd. Ik heb een sofa staan in mijn therapieruimte. Puur cultuur. Ik gebruik die niet, niet voor mijn cliënten. Alhoewel. De sofa staat er alsof ik hem zou kunnen gebruiken. Wat doet dat met een cliënt? Voor de therapie zitten we elk in een stoel met armleuningen, gescheiden door een rond tafeltje. Niet tegenover elkaar, maar in een hoek, we kijken ongeveer in dezelfde richting. Zo ging het tijdens mijn opleiding, waarom zou ik het anders doen? Psychoanalyse was taboe tijdens mijn opleiding. Je werd voor standup comedian gehouden als je erover begon. Psychoanalyse was voor fundamentalisten. En welke therapeut wil als fundamentalist aanzien worden? Geen idee of die van IS in therapie gaan. Ze zouden het kunnen gebruiken. Of welke therapie voor hen de meest geschikte zou zijn? Zulke dingen lig ik dan te overdenken op mijn sofa, na de laatste cliënt. Met een goed glas, ik geef het toe. Maar dan mag het. Mijn dag zit er dan op. Als het dan al niet mag. Van wie trouwens?

Het is niet gemakkelijk om mijn aandacht ganse dagen bij de sessies te houden. In de voormiddag lukt het nog. In de namiddag wordt het moeilijker, dan durf ik al eens aan het einde van de dag te denken. Of beter: denkt het einde van de dag aan mij. Dan zie ik mij al op de sofa liggen, met een goed glas. Wat ga ik vanavond kiezen? Waar is de tijd dat ik on the rocks dronk. Ijsblokjes uit mijn ijskastje onder mijn bureau. Welke therapeut laat een dossierlade vervangen door een ijskastje? Ik zag een gelijkaardig model ooit bij Van Der Valk. Dat bracht mij op het idee. Mooie kamers daar trouwens. Dat moet ik ook hebben, dacht ik, zo'n ijskastje. Ik heb geen papieren dossiers meer, alles digitaal nu, waarvoor dan nog een dossierlade aanhouden? Hangmappen naar het containerpark. Oei, beroepsfoutje, ik weet het. Ijskastje in de plaats. Om mijn digitale gegevens te bewaren dacht ik dan languit op de sofa. Ik noteer op een tablet, met een stylus pen. Soms noteer ik gewoon iets, om bezig te zijn, om mijn een houding te geven, om wakker te blijven. Laatst schreef ik het woord shampoo op. Had nergens mee te maken. Hip zo'n tablet en stylus pen. Is verbonden met the cloud. Op mijn sofa denk ik vaak aan die cloud. Je kunt er van alles in zien. Het wordt precies een beetje wazig in mijn hoofd.

Ik ben er niet zo erg aan toe als Freud. Dat niet. Niet dat ik nog zou kunnen stoppen. Ik zou kunnen stoppen. Maar ik wil niet. Waarom zou ik? Waarom zou ik stoppen als zelfs mijn cliënten niet stoppen? Zulke zaken lig ik dan te overdenken op de sofa en sta nog eens op voor een glas. Het is een zware dag geweest. Wat een mens allemaal moet aanhoren. Ik zou aangesloten moeten zijn op een zuiveringsstation, op Aquafin.

Vraag me niet hoe het komt maar mijn cliënteel bestaat voornamelijk uit advocaten. Balie-advocaten. Ik ben nochtans de duurste niet. De goedkoopste evenmin. Mijn ereloon gaat zowat

mee met de prijs van coke. Twee grammen, voor vijfenveertig minuten. Het mag van mij een uur zijn, maar die advocaten hebben zelf niet meer tijd. Er zijn er die onmiddellijk zouden betalen en onmiddellijk weglopen. Ik zie daar de zin niet van in. Therapeutisch kan ik dat natuurlijk duiden en dat doe ik dan.

Twee gram coke kunnen die advocaten gemakkelijk betalen. Twee gram per week. Dat komt natuurlijk bij de echte coke die ze gebruiken. Dat loopt dus op. Maar soit, ik ben er zeker van dat ze zelf meer dan twee gram per uur vragen aan hun klanten. Advocaten zijn geen maatschappelijk werkers die al eens iets gratis en vrijwillig doen om een mens te helpen, zo denk ik erover.

Bankiers heb ik ook soms. Geen echte bankiers, ze hebben geen bank, het zijn kaderleden van de bank, hun bank, noemen zichzelf bankier. Durven nog al eens externaliseren die gasten. Ik maak er geen publiciteit. Soms kent een advocaat een bankier of omgekeerd, hebben ze hetzelfde gestudeerd, dezelfde studiedag gevolgd. Studiedag binnen dat milieu, amai, corporate fee de geldwaarde van twintig gram coke. Voor een dag. Duur die studiedagen! Draaien ze hun hand niet voor om. Ja, ik heb het meegemaakt dat ze geen cash hadden en geen krediet en mij in coke wilden betalen. De smeerlappen. Ging ik er op in dan wilden ze dat lijntje nog delen ook. Soit, leerschool, geen coke voor mij op de sofa. Over de middag, om op gang te geraken, vertelde een advocaat mij. En 's morgens, om op gang te geraken, na een feestje. Ik heb het eenmaal geprobeerd. Echt. Ik kon niet wakker blijven die middag en ik wist wie er als eerste in mijn agenda stond. Dat haal ik niet dacht ik. En ik had het spul liggen, ja. Hoog risico situatie. Kwam de therapie niet ten goede, dat kan ik je verzekeren. Meester Janssen had het onmiddellijk in het snotje. Hij legde mij op de therapeutische sofa, bij wijze van spreken. Vroeg of het ging, dat hij het onmiddellijk herkende. Ik zou dat nog zo snel niet zien, die gasten wel. Het was een raar moment. Ik kon niet zeggen of meester Janssen zelf op dat moment een clean sheet reed, ik was een beetje te ver weg. Ik moet daar nogal wat uitgekraamd hebben. Op het einde van de sessie vroeg hij wie wie zou betalen, maar ik begreep de clou van de vraag niet. Hij betaalde. Ik heb hem niet meer teruggezien. Hij heeft me wel nog eens gebeld. Met de vraag om een kennis van hem te helpen. Dat ik hem misschien nog iets verplicht was. Hij zei het niet met zoveel woorden, een beetje therapeut kan tussen de regels luisteren. Wat kon ik doen? Elke patiënt heeft recht op hulp en is onschuldig tot bewijs van het tegendeel. Maar ik verwar de posities. Soit, ik heb die kennis enkele keren gezien. Hij betaalde correct, ik heb hem evenmin kunnen helpen.

Denk nu niet dat het allemaal coke en drugs is in mijn praktijk. Dat is het zeker niet, maar als je nu eenmaal gespecialiseerd bent in die problematiek mag het niet verwonderen dat het aanbod komt.

‘Heb je zelf al eens gebruikt?’, vragen sommige cliënten. Ik doe dan eerder naïef en onschuldig zonder straal te ontkennen. Wat zouden ze liever hebben, een gebruiker zoals zij of iemand die nuchter het noorden aanhoudt wanneer de wereld kantelt onder hun voeten?

Ik heb een wachtlijst, niet te geloven. Er zijn weinig therapeuten zonder wachtlijst. Dat zegt alles over de grote nood. Mensen die echt lijden neem ik niet. Daar heb ik niet de juiste expertise in. Expertise vlakt af. Tacit knowledge, dat is mijn grote kracht. En de cliënt laten geloven dat je het weet en hem kunt helpen. Daar zijn truken voor. Zwijgen is er een van. Ik heb niet altijd zo gedacht. Ik zie mij nog zitten in de opleiding. Ik was ervan overtuigd dat therapie mensen kon helpen en ik wou mensen helpen. Ik kan niet zeggen wat die overtuiging heeft doen kantelen. Ik kan er de vinger niet opleggen. Ik zou daarvoor zelf eens echt in therapie moeten gaan, maar dan niet bij een therapeut zoals ik.

Ik heb de Kilimanjaro beklommen. Vijfduizend achthonderd en meters. De foto hangt hier in mijn kabinet boven de sofa. Nuchter. Met één fles Piper Heidsieck in mijn rugzak die ik ontkurkte op de top. De kurk vloog tot in de Indische oceaan, als het niet verder was. Vlotte afdaling daarna, als een hovercraft, onverantwoord. Wat een kick. Nooit beter bergaf gegaan. Herinneringen. Ik zou nog veel kunnen vertellen, maar dat doen de cliënten hier al genoeg. En waar stopt dat? Dat vraag ik mij af. Waar stopt dat? Geef mij nog een glas. Op één been kun je niet staan. Het overkomt mij de laatste tijd meer en meer dat ik op geen enkel been meer kan staan. Dan wordt het een nacht op de sofa. En staat het glas ’s morgens nog aan mijn hand en dan begint de dag echt niet goed, maar zonder begint hij nog slechter. Ik doe het voor mijn werk.

Wenen. Ik hou van Wenen. De Weense stijl. De Weense koffiehuisen. Mijn kabinet is in een betonnen blok gevestigd maar Weens aangekleed. Niet overdreven. Het schilderij van Klimt heb ik weggedaan. Het was een reproductie, wat dacht je. De sofa met de typische spreij heb ik laten staan. Het zelfde model staat in de Imperial Furniture Collection. Een reproductie natuurlijk die van mij. Het is de sfeer die telt. Therapie gebeurt in de alsof modus. Een goudpalm in de hoek bij het raam. Jugendstil. Wiener Secession. Ik heb zelfs een opgezette pauw. Ik hou van de bewogen lijnen in het hout van de meubelen. Ik heb twee Art Nouveau Jugendstil fauteuils, August fauteuils, koningsblauw gestoffeerd. Gefabriceerd in Nederland, ontworpen door Frits Schuitema, klinkt ook al niet Weens, kostten mij een rib, dat wel. Mijn sofa komt nog van mijn grootmoeder, kostte mij niets. Het Qashqa’i-tapijt erop wel. De geborduurde

kussens vond ik bij het Leger des Heils, daar hebben ze dergelijke spullen. Eenmaal op de sofa kregen ze een gans ander verhaal.

Over Qashqa'i-tapijten kan ik een apart lemma vullen. Ik heb er mij in verdiept en nu begrijp ik waarom Freud er een op zijn sofa legde. Sofa komt van het Arabisch, soeffah, wat verhoging bekleed met tapijten en kussens betekent. Niet de sofa is van belang, dat is maar de verhoging, het tapijt is van belang. Qashqa'i zijn nomaden. Afhankelijk van hoe groot we ons territorium definiëren zijn we dat allemaal, denk ik dan. Ik wou er een in die typisch roodbruine kleur, met een patroon gemaakt uit het geheugen, zoals bij therapie, en dat minstens eenmaal de nomadische reis van de winterweiden naar de zomerweiden of omgekeerd had gemaakt, voor de symboliek. Ik kocht het in Iran in het jaar dat ik de Kilimanjaro beklom en mij vestigde als therapeut en als bij wonder voldeed het volgens de verkoper aan al mijn eisen. Het heeft een mooi centraal medaillon, dat terugkomt in de vier hoeken. Daarover kan ik liggen mijmeren terwijl ik erop lig. Weet je dat de wever tijdens het weefproces op de helft zit die al klaar is? Ik weet niet of dit hier ter zake doet maar het komt ineens bij me op terwijl ik hier zo lig te mijmeren. Dat gebeurt bij zo'n sofa. Ik kocht het tapijt in vertrouwen, het kostte mij ook een rib. Het rook naar schaaap en geit en paard. Mijn auto ruikt naar leder en het is geen leder, dat kan ik je verzekeren. We betalen veel voor een goed verhaal. Ik verdien er mijn boterham aan. Om een verhaal te aanhoren en er af en toe een mee te geven.